

Vest-Agder
Fylkeskommune

Fylkesmannen
i Vest-Agder

Kristiansand
kommune

BARN OG AREALPLANLEGGING

- med vekt på regulerings- og bebyggelsesplaner

Veileder for barnerepresentanten

FORORD

Hensynet til barn og unges interesser er et vesentlig element i all arealplanlegging. Dette følger av FN's barnekonvensjon artikkel 3:

“Ved alle handlinger som berører barn og som foretas av offentlige eller private velferdsorganisasjoner, domstoler, administrative myndigheter eller lovgivende organer, skal det først og fremst tas hensyn til hva som gavner barnet best”

Norske myndigheter har, etter ratifiseringen av FNs barnekonvensjon, fulgt dette opp i plan- og bygningsloven og i “rikspolitiske retningslinjer (RPR) for å styrke barn og unges interesser i planleggingen”.

“Barnerepresentantens faktaperm” foreligger allerede og er delt ut til alle landets kommuner. Faktapermen er et oppslagsverk for barnerepresentanten.

Fylkeskommunen og fylkesmannen har fått et særlig ansvar for å veilede og gi kommunene nødvendig støtte til å sikre barn og unges interesser i planarbeid. I forlengelsen av dette har Vest-Agder fylkeskommune og Fylkesmannen i Vest-Agder tatt initiativ til å utarbeide denne veilederen.

Rita Galteland, som har lang erfaring som barnerepresentant i Kristiansand kommune, har hatt hovedansvaret for utarbeidelsen av veilederen.

I tillegg har følgende bidratt:

Kristin Syvertsen, Vest-Agder fylkeskommune
Torill Folkestad, Vest-Agder fylkeskommune
Tom Egerhei, Fylkesmannen i Vest-Agder
Bodil Ottersen Fjelde, Fylkesmannen i Vest-Agder

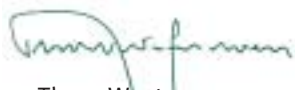
Det er gitt faglig og juridisk bistand fra offentlige instanser underveis.

Vest-Agder fylkeskommune, Miljøverndepartementet og Kristiansand kommune har støttet prosjektet økonomisk.

Vest-Agder fylkeskommune

Fylkesmannen i Vest-Agder

Kristiansand kommune

Thore Westermoen
fylkesordfører

Ann-Kristin Olsen
fylkesmann

Bjørg Wallevik
ordfører

INNHold

FORORD	1
INNLEDNING	2
1. LOVGRUNNLAGET	4
1.1 Barn og unges interesser er lovfestet	4
1.2 Plan- og bygningsloven	4
1.3 Rikspolitiske retningslinjer	4
2. BARNEREPRESENTANTEN	5
2.1 Rolle	5
2.2 Kompetanse	5
2.3 Oppgave	6
3. PLANTYPER, PLANDOKUMENTER OG PLANFASER	6
3.1 Ulike plantyper	6
3.2 Plandokumenter	7
3.3 Planfaser	8
3.4 Barnerepresentantens innspill til de ulike fasene	10
4. EN PLAN BLIR TIL	15
4.1 Planprosessen	15
4.2 Planforslaget	15
5. SJEKKLISTE – til bruk for barnerepresentanten	18
LITTERATUR	22
A. Barn og bevegelse	22
B. Medvirkningsmetoder	23
C. Hefte og nettside til bruk for elevråd	24
NOTER	25
VEDLEGG	26
A. Eksempel på en plansak	26
B. Forslag til arbeidsbeskrivelse for barnerepresentanten	32
C. Barn og unges interesser i et planområde – en samlet kortfattet oversikt	33
D. Rikspolitiske retningslinjer (RPR) for å styrke barn og unges interesser i planleggingen	34
E. Ordforklaring	36

INNLEDNING

Intensjonen med denne veilederen er å gi barnerepresentanten et redskap som kan være til hjelp og støtte i arbeidet med regulerings- og bebyggelsesplaner. Ved å etablere gode rutiner og arbeide systematisk kan barnerepresentanten bli kjent med sentrale problemstillinger i tilknytning til plansaker. Dette vil gi nyttige erfaringer og bedre innsikt i arbeidet med å ivareta forhold som angår barn og unge.

Mange kommuner ikke setter av tilstrekkelig tid til det arbeidet som barnerepresentanten er satt til å utføre. Representanten må derfor gjøre harde prioriteringer og ender som oftest opp med å bruke mye av disponibel tid på arbeidet med regulerings- og bebyggelsesplaner - i den fasen hvor en plan ligger ute til offentlig ettersyn.

Etter hvert som innsikten og kunnskapen økes, bør barnerepresentanten rette oppmerksomheten mot den viktige perioden fra melding om igangsatt planarbeid til planen legges ut til offentlig ettersyn. Det er i perioden med "blanke ark" at planutformingen påvirkes best. Barnerepresentantens innspill i forbindelse med kunngjøringen kan gi viktige barnefaglige føringer for utformingen av planområdet. I veilederen finnes nyttige tips til hva som kan være aktuelt å bringe inn i denne fasen.

Kommuner som ønsker å ta lovens krav om medvirkning og barnas behov og interesser på alvor, vil ha stort utbytte av å satse på å innarbeide rutiner for å bringe barn, ungdom og barnerepresentanten tidlig inn i planprosessen.

I mange kommuner er det slik at størsteparten av plansakene som fremmes for politisk behandling blir utarbeidet av private aktører. Det er imidlertid kommunen som står ansvarlig for å kvalitetsikre planene – og som skal påse at det utarbeides planer i tråd med de lover og retningslinjer som til enhver tid gjelder. Barnerepresentanten kan være en god pådriver i kommunenes arbeide med å nå ambisjonen om et godt tilrettelagt bo- og oppvekstmiljø. Å gi barnerepresentanten tid nok til å løse oppgavene sine, vil bidra til å øke kvaliteten på de planer som utarbeides i kommunen.

Veilederen er først og fremst skrevet for barnerepresentanten. Politikere, offentlige ansatte, utbyggere, planleggere og konsulenter kan også ha utbytte av å lese den. Gjennom veilederen vil en få bedre kjennskap til barnerepresentantens arbeid med regulerings- og bebyggelsesplaner og innsikt i de mange forhold som angår barn og unge.

1. LOVGRUNNLAGET

1.1. Barn og unges interesser er lovfestet

En gjennomgang av de siste tiår med samfunnsplanlegging avdekket at kommunene ikke tok tilstrekkelig hensyn til barnas behov. I tillegg var det få kommuner som hadde rutiner for å involvere barn og unge i arealplanlegging og byggesaksbehandling – i saker hvor deres interesser ble berørt.

To viktige reformer for å ivareta barnas interesser i planleggingen ble gjennomført i 1989. “Rikspolitiske retningslinjer for å styrke barn og unges interesser i planleggingen” (RPR-BU) ble gitt ved kongelig resolusjon og en rekke endringer i plan- og bygningsloven ble vedtatt. Formålsparagrafen (§2) fikk et tredje tilleggsledd som omhandlet barn og planlegging.

De ble også tatt inn en ny bestemmelse som påla kommunestyret å utpeke en person til å ivareta barn og unges interesser. Barnerepresentanten ble satt til å målbære behov og interesser til barn mellom 0-18 år og påse at barn og unge selv får delta i saker som angår dem.

Hjemmelen for barnerepresentanten ble i 1994 flyttet til §9-1 i plan- og bygningsloven. Lovteksten ble utvidet til også å omfatte medvirkning.

Barnerepresentantordningen er en del av den norske tilretteleggingen for å oppfylle forpliktelsene i FNs barnekonvensjon artikkel 3^a som Stortinget ratifiserte 8.januar 1991.

1.2 Plan- og bygningsloven

Plan- og bygningsloven (pbl) er den sentrale loven når det gjelder fysisk planlegging er også en miljølov i forhold til bruk og utforming av omgivelsene. Loven har både vern og utbygging som formål. Det er kommunen, ved kommunestyret, som har ansvar for arealbruken gjennom planlegging etter plan- og bygningsloven.

Loven hjemler blant annet:

- Rikspolitiske retningslinjer i §17-1
- Formålet om å sikre barn og unge gode oppvekstvilkår ved planlegging i §2
- Utpeking av barnerepresentanten og dennes virkeområde i §9-1

1.3 Rikspolitiske retningslinjer

Rikspolitiske retningslinjer (RPR) er hjemlet i pbl § 17-1, første ledd.

RPR formidler hva som er nasjonal politikk på bestemte områder og skal være retningsgivende og legges til grunn for all planlegging etter plan- og bygningsloven på kommune- og fylkesnivå.

Rikspolitiske retningslinjer må oppfattes som en instruks til lokale og regionale myndigheter. Retningslinjene gjelder for alle tiltak som trenger plan eller godkjenning etter plan- og bygningsloven³.

Dersom det fremmes et planforslag og dette er i strid med rikspolitiske retningslinjer, kan det gi grunnlag for innsigelse fra statlige fagorganer (Fylkesmannen m.fl.), fylkeskommunen eller nabokommune (se vedlegg E).

PBL §2 tredje ledd:

“Ved planlegging etter loven her skal det spesielt legges til rette for å sikre barn gode oppvekstvilkår.”

PBL §9-1 tredje punktum

“Kommunestyret skal peke ut en etatsjef eller en annen tjenestemann som skal ha særlig ansvar for å ivareta barns interesser når det faste utvalget etter denne paragraf utarbeider og behandler forslag til planer.”¹

“Barnerepresentantens faktaperm” (kapittel 6)

gir deg oversikt over en del viktige paragrafer i plan- og bygningsloven.

Rikspolitiske retningslinjer for å styrke barn og unges interesser kan bare brukes ved behandling av saker etter plan- og bygningsloven. Det gjelder fylkes(del)planer, kommune(del)planer, reguleringsplaner, bebyggelsesplaner, byggesaker, dispensasjonssaker og fradelingssaker.

Ansvar for å ivareta intensjonene og kravene i rikspolitiske retningslinjer tilligger både kommune, fylkeskommune og stat – jfr. punkt 3 i RPR-BU.

“Rikspolitiske retningslinjer for å styrke barn og unges interesser i planleggingen” har som formål å:

- synliggjøre og styrke barn og unges interesser i all planlegging og byggesaksbehandling etter plan- og bygningsloven
- gi kommunene bedre grunnlag for å integrere og ivareta barn og unges interesser i sin løpende planlegging og byggesaksbehandling
- gi et grunnlag for å vurdere saker der barn og unges behov og interesser kommer i konflikt med andre hensyn/interesser

RPR-BU er gjengitt i vedlegg D.

Rundskriv T-4/98 - Barn og planlegging, utgitt av Miljøverndepartementet, gir utfyllende begrunnelser og premisser til hvert enkelt punkt i RPR-BU.

2. BARNEREPRESENTANTEN

2.1 Rolle

Barnerepresentanten skal være barn og unges talerør i den kommunale planhverdag. Lojaliteten skal ligge hos barn og unge og de løsninger som best tjener og ivaretar deres behov og interesser i arealplaner. Barnerepresentanten utpekes av kommunestyret, er politisk uavhengig og fristilt fra administrasjonssjefens instruksjonsmyndighet.

Det er viktig å være klar over at *barnerepresentanten*⁴ ikke er ment å være et lokalt barneombud, men skal konsentrere seg om å ivareta barnas interesser i plan- og byggesaksbehandling etter plan- og bygningsloven.

2.2 Kompetanse

Barnerepresentanten må ha kunnskap om og erfaring med barn og unge, og forstå betydningen av og behovet for å legge til rette et utemiljø som er tilpasset deres behov.

Den barnefaglige kompetanse skal være et supplement og en faglig styrking av kommunens faste utvalg for plansaker⁵ – og sikre at barn og unges behov og interesser blir tilfredsstillende ivaretatt i kommunens saksbehandling. Representanten må tilegne seg planfaglig innsikt for å kunne ivareta forhold som angår barn og unge i arealplanlegging.

Engasjement og utholdenhet er nyttige egenskaper for en barnerepresentant. Evne til nettverksbygging, samarbeidsvilje og selvstendig arbeid kommer også godt med i arbeidet med å tale barnas sak.

2.3 Oppgaver

Barnerepresentanten skal virke i forhold til utarbeidelse og behandling av saker etter plan- og bygningsloven, hvor barnas interesser berøres. Barn er i denne sammenhengen alle fra 0-18 år.

Det er kommunens oppgave å legge til rette for at barnerepresentanten skal få mulighet til å bidra i planprosessen. For å få et best mulig beslutningsgrunnlag må barneperspektivet inn tidlig. Det er derfor særlig viktig å engasjere seg når påbegynt planarbeid kunngjøres.

Når det forligger et planforslag skal barnerepresentanten vurdere om barn og unges behov og interesser er tilfredsstillende ivaretatt, om eventuelle negative konsekvenser er utredet og om prosessen er organisert slik at barn og unge selv har hatt mulighet til å delta.

Ved behandling av planer i det faste utvalg for plansaker, er det barnerepresentantens ansvar å bringe barnefaglige spørsmål inn i den politiske debatten, slik at politiske vedtak fattes på et bredest mulig grunnlag.

Rundskriv T-4/98 gir utfyllende anbefalinger når det gjelder tilrettelegging og opplæring for barnerepresentanten.

3. PLANTYPER, PLANDOKUMENTER OG PLANFASER

3.1 Ulike plantyper

Plantyper som behandles i kommunen etter plan- og bygningsloven:

Kommuneplan

Overordnet plan for all virksomhet i kommunen.

En langsiktig del med en arealdel (kart), samt en kortsiktig del – handlingsprogram.

Kommunestyret vedtar planen

Kommunedelplan

Utarbeides for et geografisk avgrenset område eller for tema

Kommunestyret vedtar planen.

Reguleringsplan

Detaljplan som viser hvordan arealene i et avgrenset mindre område skal brukes.

Ethvert område kan tas opp til regulering.

Kommunestyret vedtar planen.

NB: Vesentlige reguleringsendringer skal behandles som en ordinær reguleringsplan.

Bebyggelsesplan

Er normalt mer detaljert enn reguleringsplan. Denne plantypen utarbeides når dette er bestemt i kommune(del)plan eller reguleringsplan. Planen sluttbehandles og vedtas av det faste utvalg for plansaker.

Vær oppmerksom på at dersom det gjøres en betydelig endring i en plan vil det ofte være tale om en “vesentlig reguleringsendring”. Endringen må da behandles etter de samme rutiner som en ordinær plan. Det samme gjelder ved oppheving av en reguleringsplan.

På side 46 i faktapermen for barnerepresentanten gis det mer utfyllende informasjon om blant annet “mindre vesentlige reguleringsendring” og “dispensasjon” i forhold til gjeldende plan eller plankrav.

3.2 Plandokumenter

Et planforslag som er ute til høring inneholder mange ulike typer dokumenter (se eksempel i vedlegg A). Følgende tre er mest sentrale for barnerepresentanten å vurdere:

plankartet

med tegnforklaring som viser de ulike reguleringsformål

reguleringsbestemmelser (§)

som skal utdype og fastlegge det som ikke hensiktsmessig kan vises på plankartet

beskrivelsen

hvor konsekvensene for barn og unges oppvekstvilkår er gjort rede for

I tillegg kan saksfremstillingen inneholde viktige merknader fra faglig og politisk hold.

I høringsuttalelsen må barnerepresentanten gjøre kommunen oppmerksom på mangler ved planforslaget og eventuelt komme med forslag til endringer som må til for å sikre barn og unges behov og interesser.

Noen kommuner inngår utbyggingsavtale med utbygger av et planområde. Barnas interesser vil kunne sikres gjennomført ved en slik avtale.

Plankartet

I arbeidet med planforslaget skal barnerepresentanten vurdere om leke- og oppholdsareal som er avsatt på plankartet er i overensstemmelse med kommunens egne areal- og funksjonskrav.

Andre forhold av betydning for barn og unge må også være ivaretatt på plankartet (jfr. sjekklista, kap.5)

Reguleringsbestemmelsene

Plankartet og bestemmelser fastlegger hvordan et område skal brukes og opparbeides. Dersom en ønsker å sikre at et tiltak som berører barn og unge skal gjennomføres, er det nødvendig å bruke rekkefølgebestemmelse.

Etter § 26 i pbl, kan det i reguleringsbestemmelsene stilles krav om rekkefølge og tidsplan for tiltak i planområdet. Rekkefølgebestemmelsene skal sikre at gjennomføringen skjer på en koordinert og hensiktsmessig måte. Det kan for eksempel stilles krav om samtidig ferdigstilling av boliger og fellestiltak som barnehager, lekeplasser, gang- og sykkelveier m.v. Også forhold utenfor planområdet kan tas med i rekkefølgebestemmelsene.

Beskrivelsen

Ethvert planforslag skal ha en egen beskrivelse der konsekvenser for barn og unge vurderes – jfr. RPR-BU, punkt 4a. Beskrivelsen sier noe om muligheter i området og utbyggers intensjon. Innholdet er ikke forpliktende i forhold til opparbeidelse og gjennomføring av de foreslåtte tiltak og kan ikke forventes å bli realisert, dersom de ikke følges opp på plankartet og/eller utdypes som rekkefølgekrav i planens reguleringsbestemmelser. Det er viktig å være klar over at det er plankartet og

Tips:

Sjekk med planetaten om din kommune inngår utbyggingsavtaler. Finn ut hva slike avtaler inneholder av formuleringer eller forhold som er av betydning for barn og unge.

tilhørende bestemmelser som er bindende for arealbruken – og ikke den beskrivelsen som følger plansaken.

En del kommuner har laget egne retningslinjer for hva en slik beskrivelse skal inneholde. Det kan for eksempel stilles krav om at beskrivelsen skal redegjøre for:

- barns bruk av planområdet
- hvordan planen sikrer tilstrekkelige og velegnede leke- og oppholdsarealer for ulike aldersgrupper til ulike årstider
- mulighet for at planområdet kan løse et udekket lekeplassbehov i omkringliggende områder
- adkomstmuligheter til skole/barnehage, friområde/friluftsområde, lekeplasser og balløkker
- ulykkesforebygging
- tidspunkt og rekkefølge for gjennomføring av tiltak som berører barn og unges behov og interesser
- på hvilken måte barn og unge er tatt med på råd

3.3 Planfaser

Planlegging av et nytt boligområde, en ny skole, vei, idrettsplass, lekeareal eller et friområde er eksempler på plansaker som skal behandles etter plan- og bygningsloven. Se ellers pbl §25. De fleste plansaker berører barn og unge.

En plansak går gjennom ulike faser. Barnerepresentanten er involvert i disse i varierende grad. Påvirkningsmuligheten er størst tidlig i prosessen.

AVKLARING OG REGISTRERING

Her skal kommunen sørge for å orientere barnerepresentanten slik at denne skal kunne påpeke barnas arealinteresser.

KUNNGJØRING/MELDING OM IGANGSATT REGULERING

Igangsatt regulering kunngjøres. Loven sier at det skal gis rimelig frist for uttalelse (normalt 30 dager). Det er svært ulike rutiner på hvordan og hvem som mottar melding om igrangsatt regulering av et område. Barnerepresentanten skal varsles skriftlig og gis mulighet for å komme med innspill til planarbeidet. Det er kommunen (det faste utvalg for plansaker) som har ansvaret for at varsling finner sted.

MULIGHET FOR BEDRE PLAN

Allerede i denne fasen er det smart av kommunen å involvere skoler, lag og organisasjoner. Barn og unge kan f.eks ha nyttig innspill til bruken av området og gi opplysninger om hvor sentrale snarveier går. Barnerepresentanten kan være et bindeledd mellom kommunen og barn/unge.

UTARBEIDELSE AV PLANFORSLAG

Innspillene er mottatt og interesse motsetningene og mulighetene avklares.

MULIGHET FOR BEDRE PLAN

En kommune som ønsker å ta lovens krav om medvirkning og barnas interesser på alvor, bør satse på å utvikle rutiner som sikrer at denne fasen i planprosessen ikke bare blir overlatt til grunneier/konsulent og planetatens saksbehandler. Ved å etablere rutiner som bygger på dialog og samspill er det mulig å involvere barnerepresentanten tidlig i utformingen av planen. Slike rutiner vil avklare og ivareta barnas interesser på et så tidlig stadium at det vil gi et mye bedre grunnlag for å finne de beste løsningene som igjen vil resultere i gode planer.

Barnerepresentanten blir i dag sjeldent kontaktet og spurt om råd i denne fasen av planleggingen. Fasen er viktig, fordi her er alle parter åpne for forslag og ideer. Senere i planprosessen vil en god del konsulenter og saksbehandlere ha "endringsvegving" selv for gode løsninger som dukker opp, fordi de har fått et eierforhold til en plan de har "knadd" og jobbet fram over lang tid.

FØRSTE GANGS BEHANDLING I DET FASTE UTVALG FOR PLANSAKER

Planforslaget legges fram for det faste utvalg for plansaker. Barnerepresentanten har møteplikt. Representanten skal påse at en egen beskrivelse som vurderer planens konsekvenser for barn og unge ligger ved. Planutvalget må gjøre oppmerksom på at manglende beskrivelse kan gi grunnlag for å påberope feil saksbehandling. Dersom beskrivelsen mangler eller er for dårlig, må barnerepresentanten fremme forslag som pålegger regulanten å rette opp eller utarbeide en beskrivelse, før planforslaget legges ut til offentlig ettersyn.

Det er planutvalget som vedtar at en plan skal legges ut til offentlig ettersyn (se vedlegg E). Loven sier at det skal gis rimelig frist for uttalelse⁶ (minst 30 dager). En plan kan også legges ut på delegasjon av planetaten i kommunen (se vedlegg E). Krav til beskrivelse gjelder da tilsvarende.

OFFENTLIG ETTERSYN

Alle parter som er berørt av planen har rett til å uttale seg. I enkelte kommuner er elevråd direkte høringsinstans i plansaker som berører deres oppvekstområde. Barnerepresentanten skal ha planen tilsendt for å kunne gi merknader til forslaget.

JUSTERING AV PLANEN

Når høringsfristen er ute, vurderer regulant og kommunen de uttalelser som er kommet inn. Noen av innspillene kan føre til at planen blir justert, mens andre ikke blir tatt hensyn til. Det er sjeldent at planen endres vesentlig i denne fasen. Dersom

det dukker opp helt nye momenter som gjør at planen må omarbeides, vil det kunne medføre at planen må ut på en ny høringsrunde.

MULIGHET FOR BEDRE PLAN

Mange saksbehandlere finner det svært nyttig å ta med barnerepresentanten i drøftinger av innkomne innspill som berører barna. Det vil i tillegg være klargjørende før saken sendes til andre gangs behandling i planutvalget.

ANDRE GANGS BEHANDLING I DET FASTE UTVALG FOR PLANSAKER

Planforslaget legges på nytt fram for det faste utvalg for plansaker. Barnerepresentanten har møteplikt. Representanten kan her komme med synspunkter og forslag. Planforslaget behandles og vedtak fattes. En bebyggelsesplan sluttbehandles av planutvalget.

GODKJENNING I KOMMUNESTYRET

Etter andre gangs behandling i planutvalget blir vanligvis planforslaget behandlet i formannskapet, før endelig vedtak fattes i kommunestyret. Dersom kommunestyret er enig i planforslaget godkjennes det med endelig virkning (egengodkjennes) såfremt det ikke er innsigelser til planen.

KUNNGJØRING

Vedtaket som kommunestyret fattet i plansaken kunngjøres.

EVENTUELL KLAGE

Barnerepresentanten kan ikke klage på vedtak som er fattet av kommunestyret. Berørte: barn og ungdom, skole, lag eller organisasjoner kan klage på et vedtak. Det er liten sjanse for at en klage blir tatt til følge, dersom klagen ikke inneholder helt nye, vesentlige opplysninger eller at det er gjort saksbehandlingsfeil underveis i planprosessen som har hatt betydning for sluttvedtaket.

Klagen behandles først av kommunen. Dersom klagen ikke tas til følge, vil den bli oversendt fylkesmannen for endelig behandling. Kommunen og berørte parter får informasjon om avgjørelsen. Fylkesmannens avgjørelse kan ikke påklages.

PLANEN GJENNOMFØRES

Når planen er godkjent av kommunestyret og eventuell klagebehandling er avsluttet, kan den gjennomføres. I enkelte kommuner er det vanlig å inngå en utbyggingsavtale før anleggsarbeidet igangsettes.

3.4. Barnerepresentantens innspill til de ulike fasene

Plan- og bygningsloven sier at barnerepresentanten skal

“ha et særlig ansvar for å ivareta barns interesser når det faste utvalg for plansaker etter denne paragraf utarbeider og behandler forslag til planer”.

For å ivareta dette ansvaret er det viktig at barnerepresentanten kommer tidlig inn i prosessen med vurderinger og innspill til planarbeidet.

Huskelista på de neste sidene viser aktuelle innspill som barnerepresentanten kan bruke i tilknytning til de ulike fasene i planprosessen. Lista er utarbeidet på bakgrunn av det barnerepresentanten i Kristiansand kommune har erfart. Mange av punktene vil få en nærmere utdyping og forklaring under “En plan blir til” i kapittel 4.

HUSKELISTE FOR BARNEREPRESENTANTEN

– med forslag til innspill til de ulike fasene i en plansak

AVKLARING OG REGISTRERING

Orientering og dialog

Ta kontakt med planansvarlig i kommunen og avklar rutiner for hvordan barnerepresentanten skal orienteres om påtenkt arealplanlegging i kommunen. En god dialog kan tidlig vise interessekonflikter mellom utbyggers ønsker og barnas arealinteresser.

Barnerepresentanten kan allerede her gi tips om hvordan barn og unges behov og interesser kan synliggjøres, hvilke grupper barn og unge som kan kontaktes og hvordan de kan medvirke i planprosessen.

KUNNGJØRING/MELDING OM IGANGSATT REGULERING

Befaring

Alle planområder befares.

Vurderinger og innspill til igangsatt regulering

1. Sjekk kommunens overordnede og veiledende planer, samt kartlegginger. Hvilke opplysninger gir de – som bør vurderes i lys av barnas behov og interesser?

- Kommuneplanen, kommunedelplaner, reguleringsplaner, grønn plakat m.fl. Hva forteller de om området og tilstøtende areal?
- Barnehagen og skolen sin bruk av arealer i nærmiljøet. Sjekk tilgjengelige kartlegginger. Hvilke interesser har skole og barnehage i planområdet? Vurder erstatningsareal – jfr. RPR, punkt 5d.
- Er arealene som skal omdisponeres/disponeres i bruk etter skoletid? Hvor sentralt er området i barn og unges oppvekstmiljø? Finnes erstatningsareal?

2. Vurder om det kan være forhold innenfor planområdet som tilsier at

- området ikke bør bygges ut akkurat nå. Det kan blant annet være behov for å vente - for å se området i en større sammenheng
- området ikke må disponeres til boliger pga. nærhet til jernbane, industri, trafikk og andre støykilder
- hele eller deler av planområdet må bevares - fordi det er sentralt i barnas oppvekstmiljø. Gjør oppmerksom på disse forhold. Gi råd om behov for nærmere undersøkelse. Minn om RPR-BU, punkt 5d – krav om erstatning ved omdisponering av areal, §2 i pbl og kommuneplanens intensjoner og målsettinger om et godt oppvekstmiljø.

3. Vurder om det er behov for å foreslå utvidelse av planområdet?

Kan være aktuelt dersom:

- sti/turvei/snarvei/gang- og sykkelvei er nødvendig å innpasse for å binde sammen eldre og nytt planområde
- areal som ligger like inntil planområdet inneholder steinrøys, stup, skrent eller fjellskjæring som må sikres. Gjør oppmerksom på fare ved tjønn, myr, rennende vann og rasutsatte områder.
- behov for å sikre tilgang til grønne leke- og rekreasjonsareal, strandsone, biotoper eller opplevelsesperler i tilknytning til eller i nærheten av boligområde, barnehage eller skole

4. RPR-BU, punkt 4a

Minn om at ethvert planforslag skal ha et eget punkt i planbeskrivelsen som gjør rede for og vurderer konsekvensene ved forhold som berører barn og unge i et planområde. Beskrivelsen må gi et balansert og realistisk bilde av de interesser som knyttes til barn og unge. Negative konsekvenser må ikke gjemmes unna, men løftes fram i lyset på lik linje med positive forhold ved planen. Tiltak for å imøtekomme og bøte på uheldige løsninger må også belyses.

5. PBL §16 og RPR-BU, punkt 4d

Gjør oppmerksom på at plan- og bygningsloven og rikspolitiske retningslinjer krever at planprosessen skal organiseres slik at barn og unge selv gis anledning til å delta. Barn og unge har kunnskaper om og innsikt i bruk av arealer som er nyttig for voksne å kjenne til. Barna bør kobles inn i plansaken så tidlig som mulig.

6. RPR-BU, punkt 5a og 5b

Be om at punkt 5a og 5b vies oppmerksomhet når planen utarbeides. Pek på at det må være trafiksikker skolevei mellom boliger og skole. Skoleveien er et "anlegg" som brukes av barn og unge, jfr. pkt. 5a. Skoleveien kan sikres opparbeidet gjennom bruk av pbl § 26, rekkefølgebestemmelser.

Kontakt med andre

Vurder om det er behov for å hente inn ytterligere opplysninger enten fra utbygger, kommunenes ulike etater, fylket, velforeninger/ beboere, skoler/elevråd, barnehager eller andre.

Uttalelse fra barnerepresentanten

Gjør rede for og drøft observasjoner og registreringer som befaringen avdekket. Ta også med andre relevante forhold og innspill (jfr. punktene ovenfor) når uttalelsen skrives. Send kopi av uttalelsen til kommunens ulike etater, skole/elevråd, barnehage, fylkesmannen, fylkeskommunen, velforening og andre berørte parter – etter behov.

NB: VED MELDING OM IGANGSATT ARBEID MED BEBYGGELSESPÅN

Vurder hvor mange av punktene ovenfor som må nevnes/drøftes i tilbakemeldingen til regulanten. Finn fram og sjekk opp reguleringsplan, reguleringsbestemmelser, kommunestyrevedtak og eventuelt utbyggingsavtale som er inngått. Minn om føringer som er gitt her og som angår barn og unge.

UTARBEIDELSE AV PLANFORSLAG**Kontakt/dialog**

Vurder om planforslag legger opp til store konflikter i forhold til barnas interesser i området. Dersom det er tilfelle, kan det være fornuftig å ta kontakt med saksbehandler og/eller utbygger for å få i gang en dialog. Minn om rikspolitiske retningslinjer for barn og unge.

Påpek overfor kommunen nødvendigheten av å stille krav til kompetanse hos dem som skal utarbeide planer (pbl §27-1 første ledd). Både fremstilling og prosessen (tilrettelegging og deltakelse) må være forståelig for barn og unge.

FØRSTE GANGS BEHANDLING I DET FASTE UTVALG FOR PLANSAKER**Sakspapirer til planutvalgets møte**

- Sjekk hvordan tidligere innkomne merknader, som berører barn, er drøftet og løst i planforslaget som fremmes.
- Ta kontakt med saksbehandler før møtet, for å avklare og diskutere forhold som angår barna og som ikke er vurdert eller er tillagt liten vekt.
- Se etter om det er utarbeidet en egen beskrivelsen som gjør rede for konsekvensene for barn og unge - i tråd med punkt 4a i RPR-BU. Lag forslag til vedtak, dersom beskrivelsen mangler eller er for dårlig.

I planutvalgets møte

- Vurder behovet for å bringe barnefaglige problemstillinger inn i den politiske debatten. Saksframstillingens innhold vil være avgjørende. I helt spesielle tilfeller vil det være nødvendig å fremme tilleggsforslag eller ta i bruk protokolltilførsel i forbindelse med at planforslaget blir vedtatt lagt ut til offentlig ettersyn.
- Gjør oppmerksom på for dårlig eller manglende beskrivelse av forhold som angår barn og unge. Frem forslag til vedtak.

OFFENTLIG ETTERSYN

Elevrådet som høringsinstans

- Se på høringslista om elevrådet har fått plansaken tilsendt.
- Send elevrådet et oppfølgingsbrev med generelle opplysninger, råd og tips. Ved behov, ring kontaktlærer for elevrådet og avtal besøk – eventuelt sammen med saksbehandler fra planetaten.

Tilsendte dokumenter

- Les grundig gjennom planforslaget - både plankart, reguleringsbestemmelsene og beskrivelsen av forhold som angår barn og unge.
- Bruk barnerepresentantens "sjekklister" (kap5) når befaring planlegges. Hent inn andre nødvendige relevante opplysninger.
- Vurder om det er behov for befaring sammen med voksne eller barn/unge med lokalkunnskaper.

Befaring

- Området befares. Bruk punktene fra vedlagte sjekklister (kap. 5) – og vurder plassering av foreslåtte tiltak og annet som berører barn og unge.
- Sjekk også andre aktuelle forhold utenfor planområdet.

Høringsuttalelsen

- Gi barnefaglige vurderinger og innspill til foreslåtte tiltak som berører barn og unge - i og utenfor planområdet. Bruk sjekklister. Minn om at tiltak som vises på plankartet må følges opp og sikres gjennomført ved hjelp av rekkefølgekrav i planens reguleringsbestemmelser.
- Vurder om kravene til planprosessen (RPR-BU, pkt 4) og fysisk utforming (RPR-BU, pkt 5) er ivaretatt.
- Send uttalelsen til planetaten, med kopi til ulike etater og andre aktuelle.
- Gjør planetaten oppmerksom på at det må settes av tid til at barna får møte politikerne på befaring, dersom barn og unge har sterke arealinteresser i planen.

NB: Finn fram vedtatt reguleringsplan, reguleringsbestemmelser, bystyrevedtak og eventuelt utbyggingsavtale når en bebyggelsesplan er på høring. Vurder om innholdet i disse dokumentene er fulgt opp og ivaretatt i bebyggelsesplanen.

JUSTERING AV PLANEN

Kontakt/dialog

Følg opp og drøft med saksbehandler de forhold som i vesentlig grad berører barn og unge behov og interesser. Prioriter de viktigste planene.

ANDRE GANGS BEHANDLING I DET FASTE UTVALG FOR PLANSAKER

Forberedelser før møtet i planutvalget

- Les plansaken nøye. Sjekk hvordan innkomne uttalelser og merknader er drøftet og løst. Er det behov for å sikre tiltakene ved bruk av rekkefølgebestemmelser? Sjekk at rekkefølgebestemmelsene er klart formulert. Må være forpliktende og bindende.
- Ta kontakt og diskuter manglende oppfølging med saksbehandler/planetaten – i god tid før møtet.
- Formuler forslag til vedtak og protokolltilførsel som kan være aktuelle å fremme under behandlingen av plansaken.
- Vurder om det er nødvendig å informere politikere om saker i forkant av møtet.

Barn og unge møter politikere

Forbered elevrådet/barn/unge på rutiner og rammen omkring befaringen med politikere. Informer leder av planutvalget dersom barn og unge kommer til å møte som tilhørere under behandlingen. Orienter de unge om deres rolle under møtet i planutvalget, formannskapet eller kommunestyret.

I planutvalgets møte

Barnerepresentantens oppgave er å være barnas talerør og bringe barnefaglige argumenter inn i den politiske debatten. Frem forslag til vedtak når hensynet til barn og unge tilsier det. Vurder også nødvendigheten av å be om protokolltilførsel.

Hold deg unna problemstillinger og forhold som ikke angår barn og unge.

GODKJENNING I KOMMUNESTYRET

Plansakens videre behandling

Vanligvis følger ikke barnerepresentanten en plansak lenger enn til annen gangs behandling i det faste utvalg for plansaker. Dersom det imidlertid skulle vise seg at det i forbindelse med den videre behandlingen blir føyd til helt ny og ukjent informasjon, at plansaken endres eller får vesentlig tilføyelser etter behandling i planutvalget, vil det være nødvendig for barnerepresentanten å engasjerer seg og påpeke dette. Dersom elevrådet/barn/unge ønsker å følge en plansak som skal behandles i formannskapet og/eller kommunestyret, gjør barnerepresentanten avtale med kontaktlærer og informere og drøfter tilretteleggingen med ordføreren i god tid før møtet i formannskap/kommunestyret.

EVENTUELL KLAGE

Henvising

Hvis barn/unge/elevråd ønsker å klage på vedtak, kan barnerepresentanten kontaktes, gi råd eller henvise videre til dem som kan bistå med å skrive en klage.

PLANEN GJENNOMFØRES

Henvendelse

Barnerepresentanten engasjerer seg svært sjeldent i gjennomføringen av planer. Det hender imidlertid at barn eller voksne henvender seg for å få råd om hva de skal gjøre når de oppdager at tiltak for barn og unge avviker fra vedtatte gjeldende plans arealdisponering eller bestemmelser. I slike tilfeller kan barnerepresentanten ta kontakt med eller henviser til den aktuelle etat i kommunen.

4. EN PLAN BLIR TIL

4.1 Planprosessen

Plan- og bygningsloven og RPR-BU, punkt 4a og d stiller krav til den kommunale planprosessen, når planer skal utarbeides og behandles. Hensikten er å sikre at barn og unges behov og interesser kommer på dagsorden, slik at politikerne blir klar over planenes konsekvenser for barna. Dette gir en økt bevissthet om barn og unges situasjon og et bedre beslutningsgrunnlag.

Kommunen, fylkesnivået og barnerepresentanten har ulike roller og ansvar i denne sammenheng.

■ Loven stiller krav om medvirkning og deltakelse

Kommunen har, i følge loven, ansvar for å påse at planprosessen organiseres slik at barn og unge kan engasjere seg i saker de berøres av, har ønsker om eller forutsetning for å delta i. Det er nødvendig å fremstille plansaken slik at den blir forståelig for barn og unge. Når private aktører fremmer en plan, pålegger kommunen dem ansvaret for medvirkning og deltakelse.

Barnerepresentanten har ikke ansvar for å gjennomføre medvirkningsprosesser i tilknytning til plansaker, men derimot ansvar for å påpeke at dette blir gjort i henhold til loven.

Fylkeskommunen og Fylkesmannen skal så langt det er mulig veilede og støtte, men og påse at kommunen ivaretar kravet om medvirkning.

■ Loven stiller krav om vurdering av konsekvenser

I en plan skal alltid konsekvensene for barn og unges oppvekstvilkår vurderes. Det gjøres gjerne i form av en egen beskrivelse i saksfremstillingen. Kommunen er ansvarlig for at ethvert planforslag som legges ut til offentlig ettersyn inneholder en beskrivelse som belyser forhold som angår barn og unge.

Beskrivelsen skal få fram hvilke konsekvenser de foreslåtte tiltak vil ha for barn og unge – både innenfor og utenfor planområdet.

Er beskrivelsen mangelfull eller ikke lagt ved, når planforslaget behandles første gang i det faste utvalg for plansaker, må barnerepresentanten påpeke dette. Under møtet kan representanten selv fremme forslag om at beskrivelsen må rettes opp eller utarbeides og legges ved, når planen sendes ut til offentlig ettersyn. Manglende eller mangelfull beskrivelse er grunnlag for at Fylkesmannen kan varsle/reise innsigelse til planforslaget.⁷

4.2 Planforslaget

Planens avgrensning

Når et areal tas opp til regulering, er det kommunens ansvar å vurdere området i en større sammenheng. Kommunen må tidlig i prosessen avklare behovet for en eventuell utvidelse av det foreslåtte planområdet. En slik helhetlig vurdering kan blant annet sikre en god sammenheng med tilstøtende arealer og sørge for at barnas interesser blir tatt hensyn til i vid forstand. Alle innspill til utvidelse av planområdet bør komme tidlig i planprosessen - allerede i oppstarten. Det hender at kommunen overser forhold av stor betydning for barn og unge. Dersom barnerepresentanten blir oppmerksom på slike forhold så sent som i høringsfasen, er det likevel viktig at kommunen blir gjort oppmerksom på

RPR-BU, pkt 4d sier at kommunen skal:

“organisere planprosessen slik at synspunkter som gjelder barn som berørt part kommer fram og at ulike grupper barn og unge selv gis anledning til å delta.”

PBL §16 sier blant annet at

“Berørte enkeltpersoner og grupper skal gis anledning til å delta aktivt i planprosessen”

RPR pkt 4a sier at kommunen skal

“Vurdere konsekvenser for barn og unge i plan- og byggesaksbehandling etter plan og bygningsloven”

konsekvensene av den valgte planavgrensingen. Kommunen må da vurdere om planområdet skal utvides, slik at det er mulig å håndtere, sikre og ivareta barnas interesser.

Det kan være nødvendig å utvide et planområde, for å

- innpasse snarvei, turvei, sti eller gang/sykkelvei som kan binde sammen eldre og nytt planområde
- innlemme regulerte eller uregulerte arealer som ligger inntil ny plan. Det gjelder spesielt areal som ligger i nærheten av boliger og som inneholder steinrøys, stup, skrent eller fjellskjæring som krever sikring. Gjelder også fare ved tjønn, myr, rennende vann og rasutsatte områder.
- sikre tilgang til grønne leke- og rekreasjonsarealer, skog og mark, sjø og badeplasser i tilknytning til eller i nærheten av boligområde, barnehage og skole

Fysisk utforming

Plan- og bygningsloven og RPR-BU, punkt 4c, 5a og 5b stiller krav til *utarbeidelse* av dokumenter og den *fysiske utformingen* av areal og anlegg som skal brukes av barn og unge. Punkt 5d omhandler omdisponering og erstatningsareal.

Kravene som nevnes følger opp den kunnskapen som foreligger om barn og unges forutsetninger og behov - og er helt sentrale for å sikre et fysisk godt oppvekstmiljø.

■ Loven stiller krav om dokumenter som sikrer utformingen av areal og anlegg

I henhold til RPR-BU, pkt 4c kan kommunen lage egne retningslinjer, bestemmelser til kommuneplanen og/eller vedtekter til pbl §69 nr.3. Bestemmelser og vedtekter gir kommunen hjemmel til å kreve en plan som sikrer en tilfredsstillende opparbeidelse av areal og anlegg som skal brukes av barn og unge.

Egne bestemmelser, vedtekter og retningslinjer er grunnleggende styringsverktøy som gjennom aktiv bruk kan hjelpe kommunen i arbeidet med å legge til rette de fysiske forholdene for et godt oppvekstmiljø. Kommunen har selv ansvar for å se til at en plan oppfyller de krav som stilles til størrelse, utforming og kvalitet på arealer og anlegg som skal tas i bruk av barn og ungdom.

Barnerepresentanten skal ha tilgang til bestemmelser, vedtekter og eventuelle retningslinjer kommunen har vedtatt. Det gjelder

- bestemmelser til kommuneplanens arealdel – som omhandler “areal og funksjonskrav” i forhold til leke- og uteoppholdsareal
- kommunens egne vedtekter til pbl §69 nr.3.
- andre relevante retningslinjer eller dokumenter som er nødvendig å kjenne til når barn og unges behov og interesser skal ivaretas i plansaker

Dokumentene er sentrale når barnerepresentanten skal vurdere om et planforslag er i tråd med det kommunen selv har vedtatt som retningsgivende.

Fylkeskommunen skal, i samråd med fylkesmannen, så langt det er mulig veilede og gi kommunen nødvendig støtte til å sikre barn og unges behov og interesser i henhold til pkt 4 i RPR-BU (jfr. pkt 3 i rikspolitiske retningslinjer).

■ Loven stiller krav til fysisk utforming

RPR-BU, punkt 5a og 5b inneholder krav til utforming og tilrettelegging av areal og anlegg som skal brukes av barn og unge. Kommunen skal sørge for at det blir tilrettelagte leke- og oppholdsarealer i nærmiljøet. Disse skal være trygge, lett tilgjengelige og ta hensyn til at barn har en begrenset aksjonsradius. På skoleveien ferdes barn fra 5-6 års alderen. Små barn har ikke forutsetninger for å mestre kompliserte trafikale situasjoner.

Tips:

Hvis kommunen din har utarbeidet en plan for grønnstrukturen, foretatt barnetråkkregistreringer eller lignende – er dette gode hjelpemidler som kan brukes i arbeidet med regulerings- og bebyggelsesplaner.

RPR-BU punkt 4c sier at kommunen skal

“Utarbeide retningslinjer, bestemmelser eller vedtekter om omfang og kvalitet av arealer og anlegg av betydning for barn og unge, som skal sikres i planer der barn og unge er berørt.”

Tips:

Mange kommuner har utarbeidet eget informasjonshefte til bruk for private regulanter som ønsker å fremme en regulerings- eller bebyggelsesplan. Det kan være nyttige opplysninger å finne her. Snakk med plan- eller parketaten i egen kommune om dette.

Skoleveien er et “anlegg” som brukes av barn og som må vies oppmerksomhet – også når den ligger utenfor planområdet. Kommunen må gjennom planlegging finne gode løsninger på utformingen og opparbeidelse av slike anlegg.

Barnerepresentantens oppgave er å vurdere planforslaget og peke på uheldige forhold som strider mot pkt 5a og b.

Fylkeskommunen og fylkesmannen har ansvar for å gi uttalelser som ivaretar formålet med pkt 5 i RPR-BU – og om nødvendig reise innsigelse til planen.

■ Loven stiller krav om erstatningsareal ved omdisponering

Barn og unge tar raskt i bruk ubebygde og ledige areal som finnes i nærmiljøet. Ofte kan det dreie seg om tilsynelatende ubetydelige areal hvor barna har opprettet sitt hovedkvarter. Små barn under skolepliktig alder bruker for det meste areal som ligger like i nærheten av boligene. Barn og unge er brukere av både grønne areal og “grå” asfaltflater i nærmiljøet. Barnehager og skoler er avhengige av større og gjerne sammenhengende naturområder til uteaktiviteter og undervisning.

Omdisponering av små og store arealer blir viet spesiell oppmerksomhet i RPR-BU, punkt 5d.

I plansammenheng skjer det stadig en *omdisponering av areal* – enten fra *uregulert til regulert areal* eller en *omregulering av allerede regulert areal*.

I en slik situasjon skal det alltid vurderes om arealet som ønskes regulert eller omregulert *har vært i bruk, er i bruk eller har nytteverdi i fremtiden for barn og unge*.

Dersom dette er tilfelle, har barna krav på erstatningsareal ved omdisponeringen. Det er kommunens oppgave å vurdere om det finnes andre arealer i nærheten som kan være en erstatning for det arealet som går tapt ved en omdisponering.

Arealet kan bare omdisponeres, dersom det er mulig å skaffe fullverdig erstatningsareal. Fullverdig erstatning betyr at arealet som stilles til disposisjon oppfyller kravene i RPR-BU, punkt 5a og b.

Økt tilgjengelighet til, opprusting og bearbeiding av eksisterende nedslitte lekeområder og/ eller grønne areal, slik at de blir mer tjenelig for barn og unge, kan i enkelte tilfeller være en akseptabel erstatning. Tiltakene må imidlertid oppfylle intensjonene i punkt 5a og b og sikres opparbeidet gjennom rekkefølgekrav.

Rundskriv T/4-98 – Barn og planlegging, side 19 sier at:

“Retningslinjene tar utgangspunkt i faktisk bruk av arealet eller arealets nytteverdi for lek og opphold, og ikke i de formelle eller reguleringsmessige forhold som gjelder for arealer. Det er bruken og nytteverdien som er relevant for barn og unge og ikke hva arealet faktisk er regulert til, om det er regulert eller uregulert og hvem som eier det.”

“Kravet til erstatning vil ikke gjelde ethvert areal som er egnet for lek, men skal sikre at slike områder ikke blir tatt til utbygging før en har forvissnet seg om at de generelle kravene til lekemuligheter i punkt 5a og b kan oppfylles, og på hvilken måte dette skal skje”

Krav om erstatningsareal dukker opp i de situasjoner hvor barn og ungdom er brukere av det arealet som ønskes reguleringsmessig omdisponert.⁸

RPR-BU, pkt 5 a og b Krav til fysisk utforming

Følgende skal vies spesiell oppmerksomhet

a) Arealer og anlegg som skal brukes av barn og unge skal være sikret mot forurensning, støy, trafikkfare og annen helsefare

b) I nærmiljøet skal det finnes arealer hvor barn kan utfolde seg og skape sitt eget lekemiljø. Dette forutsetter blant annet at arealene

– er store nok og egner seg for lek og opphold

– gir mulighet for ulike typer lek på ulike årstider

– kan brukes av ulike aldersgrupper og gir mulighet for samhandling mellom barn, unge og voksne

RPR-BU, pkt 5 d Krav til fysisk utforming

Følgende skal vies spesiell oppmerksomhet:

d) Ved omdisponering av arealer som i planer er avsatt til fellesareal eller friområde som er i bruk eller er egnet for lek, skal det skaffes fullverdig erstatning. Erstatningen skal også skaffes ved utbygging eller omdisponering av uregulert areal som barn bruker som lekeareal, eller dersom omdisponeringen av areal egnet for lek fører til at de hensyn som er nevnt i punkt b ovenfor, for å imøtekomme dagens eller framtidens behov ikke blir oppfylt.

Vær oppmerksom på at fullverdig erstatningsareal alltid skal skaffes dersom

- felles lekeområde, friområde eller tilsvarende må vike for utbyggingsformål - for eksempel boliger.
- uregulert areal som brukes av barn og unge reguleres og bebygges.
- tidligere regulert areal, som ligger urørt, endrer formål – og det nye formålet er i strid med barnas bruksinteresser. Formålet endres for eksempel fra offentlig byggeområde til byggeområde for bolig.

Dersom det ikke er mulig å skaffe fullverdig erstatning skal arealet fortsatt være disponibelt for barn og unge. Omdisponering kan ikke tillates.

Punkt 5d i RPR-BU som gjelder omdisponering av areal og fullverdig erstatning, har til hensikt å hindre at barn og unges leke- og oppholdsarealer betraktes som reserveareal for utbyggingsformål og sørge for at barna får beholde tilfredsstillende arealer til lek og samvær. Antall barn i et område vil variere over tid. Det er derfor viktig at man også sikrer fremtidige generasjoners behov når omdisponering av areal skal vurderes.

Det kan være konfliktfylt og vanskelig for barnerepresentanten å argumentere mot omdisponering og påpeke plikten til å skaffe erstatningsareal. Fylkesmannen og/eller fylkeskommunen kan gi barnerepresentanten råd og veiledning i slike saker. Fylkesnivået har dessuten et selvstendig ansvar (jfr. punkt 3 i RPR-BU) for å varsle innsigelse og om nødvendig reise innsigelse, dersom lovstridig omdisponering godkjennes.

5. SJEKKLISTE – til bruk for barnerepresentanten

For en barnerepresentant som er ny og urutinert, kan det være vanskelig å vite hva som er viktig å se etter og hvilke vurderinger som bør gjøres i arbeidet med en regulerings- eller bebyggelsesplan.

Sjekklisten som er gjengitt nedenfor kan være nyttig å støtte seg til i en begynnerfase. På befaring og under arbeidet med selve planforslaget kan barnerepresentanten plukke ut enkeltpunkter som passer til den aktuelle planen.

Forhold som berører barn og unge er sortert og samlet i tre hovedgrupper – som vist på de neste sidene. Under hver hovedgruppe er det knyttet til en punktoversikt som foreslår hva som kan være aktuelt for barnerepresentanten å se etter, vurdere og omtale i sin uttalelse til plansaken.

Noen av de foreslåtte punktene kan passe inn flere steder.

Viktig:

Tilgjengelighet for alle brukergrupper, uansett funksjonsdyktighet, er en selvfølge og en overordnet målsetting som må følges opp og ivaretas i alle planer.

MØTEPLASSER FOR SAMVÆR, LEK, IDRETT OG FRILUFTSLIV

- Sandlekeklass – for de minste
- Kvartalslekeklass – for de litt større
- Større lekefelt
- Balløkke
- Akebakke
- Park
- Gate/gårdsrom/tun/trapp
- Gatetun
- Grønne areal – små og større sammenhengende områder
- Strandsone og bade plass
- Idrettsarena, fritidspark/nærmiljøanlegg ved skole, barnehage og liknende

VURDERES UNDER BEFARINGEN

- lysforhold, sol, skygge, behovet for vindavskjerming på lekeareal
- kvalitet og størrelsen på møte-, leke- og oppholdsareal – i tråd med kommunens krav
- behov for vern av naturlig vegetasjon på leke- og oppholdsareal
- små, nære, sikre grønne areal som en forlengelse av lekeplassen som kan muliggjøre allsidig lek
- tilgang til kupert, variert, fantasistimulerende terreng – gjerne i forbindelse med hundremeterskogen
- mulighet for usjenert lek og aktivitet for større barn og unge i tilknytning til boligområdet
- areal tilrettelagt for aking og skilek
- tilgang til utsiktspunkt og andre særtrekk i landskapet
- tilgang til rekreasjonsområder langs sjø og vassdrag

SJEKK MED PLANKART OG BESTEMMELSER

- tilgjengelig for alle brukergrupper
- sandlekeklass er synlig fra boliger
- buffersone mellom leke-/ oppholdsareal og biloppstillingsplasser, dersom det er umulig å plassere dem adskilt
- skjermingssoner mellom naboskap og lekeareal for å unngå konflikter
- eget areal avsatt til snøopplag for å unngå at snøen dumpes på lekeplass
- plassering av felles søppeldunker i god avstand fra barnas leke- og oppholdsareal
- lekearealet reguleres som friområde (§25.4) for å sikre at også barn som bor utenfor planområdet får bruksmulighet
- areal som kan brukes til ball-, rulle- og skatearena – sentralt plassert i et større boligområde
- gatetun/miljøgate er utformet og tilrettelagt for barn og unge
- forbindelse mellom og tilgang til større sammenhengende grønne areal – både for barnehage, skole og fra boligområdet
- tidspunkt og rekkefølge i reguleringsbestemmelsene for når tiltak som berører barn og unge skal gjennomføres

ANNET SOM KAN VÆRE AKTUELT Å OMTALE

- naturlig møtested for beboerne i området og tilrettelagt for samhandling mellom barn og voksne
- belysning av større balløkke
- mulighet for islegging
- ny plan kan fange opp et udekket behov for leke/møteplass i tilstøtende eldre boligområde
- dokumentert at lekeareal som dekkes utenfor planområdet er i tråd med kommunens egne bestemmelser
- behov for å avsette areal til barnehage, skole, grendehus eller annet samlingssted i lokalsamfunnet
- skjermet sitte- og oppholdsplass for større barn og unge – på gateplan, park, plass, skolegård
- behov for toalett, brygge eller lignende i friområder eller ved bade plass
- bredden på grønnkorridor

VIKTIGE DELER AV TRANSPORTNETTET FOR BARN OG UNGE

- Gang- og sykkelvei/fortau
- Kryssing av vei – i plan/plandelt
- Kollektivtransport
- Sti/snarvei/turvei/lysløype
- Korridor ut til grønne areal

VURDERES UNDER BEFARINGEN

- trafiksikker adkomst mellom bolig og skole, fritidsarena, friområder og servicetilbud – også når disse ligger utenfor planområdet
- mulighet for å innpasse sammenhengende stiforbindelse til, langs med eller i nærheten av sjø og vassdrag
- bredde og kvalitet på grønnkorridor ut til større sammenhengende grønne areal
- akseptabel mulighet for kollektivtransport

SJEKK MED PLANKART OG BESTEMMELSER

- sti/fortau eller gang- og sykkelvei som gir trygg og lett adkomst til/fra lekeareal og hjem - og mellom ulike boliggrupper – i tråd med kommunens veinormal
- snarvei som korter ned avstander internt i området og snarvei som gir kort avstand til kollektivtransport
- plassering av bussholdeplass i forhold til skole, barnehage, butikk, boliggrupper og liknende
- boligene har i hovedsak naturlig adkomst fra boliggate og ikke fra større samlevei
- av- og påstigningsmulighet for myke trafikanter som kommer med kjøretøy til skole, barnehage, grendehus, idrettsarena og liknende
- plassering av trafikkskapende virksomhet nær samlevei og ikke innerst i et boligområde
- parkeringsplass for bevegelsehemmede ved skole, barnehage, friområde, private og offentlige bygninger

ANNET SOM KAN VÆRE AKTUELT Å OMTALE

- adkomstveier til boligene som er utformet og tilrettelagt med tanke på trafiksikkerhet for myke trafikanter
- “grå” asfalterte flater som gir mulighet for bevegelsesleker og bruk av sykkel
- behov for fotgjengerovergang (kryssing i plan) eller bro/undergang (plandelt kryssing)
- belysning av bussholdeplass, undergang, gang/sykkelvei, fotgjengerovergang
- oppstillingsplass for sykkel ved skole, idrettsarena, friområde, badeplass, forretning med mer

STØY, FORURENSING OG FARE

- Støy: industri, bil, buss, tog, båt, fly, arena for motorsport, skytebane
- Luft: gass, støv, partikkel
- Vann: utslipp, basseng, brønn, dam, elv, bekk
- Stråling: høyspent, transformator, radon
- Stup, skrent, fjellskjæring, steinrøys, rasfare, fyllinger og deponier
- Trafikkfare
- Brann og eksplosjonsfare forårsaket av ulike virksomheter

VURDERES UNDER BEFARINGEN

- tiltak eller endret plassering av lekeareal pga støy, støv- og luftforurensing
- drukningsfare (brønn, basseng, dam, strømforhold og rennende vann) for små barn i og ved boligområder
- nødvendige sikrings- og ulykkesforebyggende tiltak i forhold til fjellskjæringer, stup, steinblokker og løse masser – i nærheten av leke- og oppholdsareal og i grønne areal i tilknytning til boligområdet – både innenfor og utenfor planområdet
- avstand til virksomhet der uhell kan føre til brann og eksplosjonsfare
- leke- og oppholdsareal i god avstand fra høyspentlinje
- behov for å erstatte høyspent/luftstrek med kabel i bakken

SJEKK MED PLANKART OG BESTEMMELSER

- skjermingstiltak (voll, vegetasjon/buffersone, støyskjerm eller lignende) mot støy fra vei, industri m.m.
- plassering av transformator langt unna lekeareal
- avstand mellom større trafikkert vei og gang/sykkelvei som skjermer myke trafikanter for støv, sandvinder, søl, sprut og trafikkfare
- lengde og bredde på undergang, stigningsforhold, sikt og separering av gående og syklende
- trafikkfare ved plassering av møteplass for samvær, lek og idrett
- samlevei til trafikkskapende aktivitet som f.eks industriområde legges utenom boligområder

ANNET SOM KAN VÆRE AKTUELT Å OMTALE

- støyutredninger er gjennomført og tiltak er foreslått
- trapp til å klatre opp fra vann/sjø ved brygge eller havn
- redningsutstyr ved sentrale bade- og friområder
- lysforhold i undergang og tiltak for å unngå sprut og søl fra kjøretøyer – ved undergangens åpninger

LITTERATUR

A. Barn og bevegelse

Bøkene/heftene som er presentert nedenfor er valgt ut fordi de retter søkelyset mot barns utvikling og fysiske forhold i planleggingen som angår for barn og unge. Dette er kunnskap som er viktig for barnerepresentanten å ha innsikt i.

Forfatter: Sigrid Egeland og Svein Arne Hoff
Utgiver/år: Kommuneforlaget AS/1998
Tittel: Barns utemiljø.

Omhandler:

Del 1 i heftet tar for seg utemiljøets betydning for barns lek og drøfter spørsmål knyttet til valg, planlegging og vedlikehold av lekearealer – og kommer med konkrete eksempler som viser hva som bør vektlegges. Del 2 omhandler lover, forskrifter og andre rammevilkår for barns utemiljø.

Bestilling:

Kan kjøpes i bokhandel eller via ordrettelefon 22 83 14 14
 E-post: bestilling@kf.kommorg.no

Forfatter: Kari Midtland, TØI
Utgiver/år: Trygg Trafikk, KUF, TØI/1997
Tittel: Sikrere skoleveg

Omhandler:

Innholdet i heftet retter søkelyset mot barns utvikling og risikofaktorer på skoleveien og bygger på TØI-rapporten "6 åringer som fotgjengere. 6 åringers forutsetninger for å ferdes trygt i trafikken og risikofaktorer på skolevegen." Trafikksikkerhetstiltak, saksgang og kostnader drøftes også.

Bestilling:

Trygg Trafikk, Boks 2610 St. Hanshaugen, 0131 OSLO
 eller via telefaks 22 11 01 95

Forfatter: Nilsen, Vestre og Askim
Utgiver/år: Universitetsforlaget AS/1996
Tittel: Barnas uterom. Lek og samvær.

Omhandler:

Boka gir innføring i barns lek og utvikling og formidler kunnskap om og innsikt i hvordan vi skaper spennende, opplevelsesrike og trygge aktivitetsområder i skolens og barnehagens uteområde. Med utgangspunkt i barns utvikling retter den også fokus mot planlegging, bygging og drift av barnas lekeområder – og de voksnes rolle i denne sammenhengen.

Bestilling:

Kan kjøpes i bokhandel

Forfatter: Diverse
Utgiver/år: En rekke departementer/1998
Tittel: Barnerepresentantens faktaperm

Omhandler:

“Barnerepresentantens faktaperm” kan leses i sammenheng eller brukes som oppslagsverk for barnerepresentanten i den kommunale planhverdag.

Permen har et eget kapittel med tittelen “Fakta om barn og unge” som omhandler faktorer som påvirker sosiale forhold i nærmiljøet og fysiske forhold av betydning for barn og ungdoms utvikling.

Permen ligger nå på nett og du finner den under:

<http://www.dirnat.no/wbch3.exe?p=1882>

Bestilling:

Direktoratet for naturforvaltning (DN)

tlf: 73 58 05 00

telefaks 73 58 05 01

e-post: postmottak@dirnat.no

B. Medvirkningsmetoder

Når krav og ønsker om medvikning skal omsettes fra ord til handling trengs gode metoder som på ulike måter gjør det mulig for barn og unge å uttrykke seg. Heftene som her er presentert inneholder hver 30-40 metoder som er gjennomarbeidet og utprøvd i ulike sammenhenger.

Forfatter: Marit Sanner og Hildegunn Brattvåg
Utgiver/år: Redd Barnas Rettighetssenter og Press Redd Barna Ungdom/1999
Tittel: Vi sa Vi

Omhandler:

Participatory Learning and Action (PLA) er et metodesett for medvirkning fra barn og unge til bruk i skole, organisasjonen eller i kommunal planlegging. Metodesettet er basert på samhandling med visuelle teknikker, på et nivå alle forstår, gjennom for eksempel tegning, rollespill, illustrasjoner og enkle kart. Heftet inneholder ca 30 metoder, med beskrivelser av hvordan de kan brukes.

Bestilling:

Redd Barnas Rettighetssenter

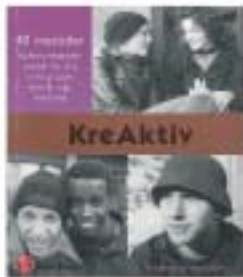
Postboks 6902 St.Olavs Plass 0130 Oslo

tlf: 22 99 09 00

faks: 22 20 17 66

e-post: rettighetssenteret@reddbarna.no

Forfatter: Eva Dønnestad og Marit Sanner
Utgiver/år: Redd Barnas Rettighetssenter og Press Redd Barna Ungdom/1999
Tittel: KreAktiv

Omhandler:

Heftet inneholder 40 metoder – kommunikasjonsøvelser for å la ulike grupper medvirke. Barn og unge har egne arenaer der de uttrykker hva de mener. Ofte går de utenom de demokratiske kanalene. Det er en utfordring å innhente deres synspunkter og bringe dem videre inn i de tradisjonelle beslutningsprosessene.

Bestilling:

Redd Barnas Rettighetssenter
 Postboks 6902 St.Olavs Plass 0130 Oslo
 tlf: 22 99 09 00
 faks: 22 20 17 66
 e-post: rettighetssenteret@reddbarna.no

C. Hefte og nettside til bruk for elevråd

I mange kommuner er elevrådet høringsinstans når en plan legges ut til offentlig ettersyn. For elevråd og kontaktlærer er det nødvendig å ha tilgang til litteratur og informasjon som på en enkel måte skisserer hva en plansak er og prosessen rundt den. Elevrådet har også krav på å få vite hvilke rettigheter og muligheter barn og unge har i denne sammenheng. Kristiansand kommune og Direktoratet for naturforvaltning har utarbeidet egnet materiell.

Forfatter: Dolva, Bergstøl, Paulsen og Skjeseth
Utgiver/år: Kristiansand kommune/1998
Tittel: Elevrådet tar plansaken

Omhandler:

Heftet gir en kort og lettfattelig innføring i hva en kommunal plansak er, saksgangen fra kunngjøring til vedtaket er fattet – og argumentere for hvorfor det er så viktig at elevene engasjerer seg i kommunalt planarbeid.

Veilederen er til god hjelp for elevråd som får befatning med kommunal planlegging.

Bestilling:

Pedagogisk senter i Kristiansand, tlf: 38 10 42 20

Nettside: www.norge.no

Omhandler:

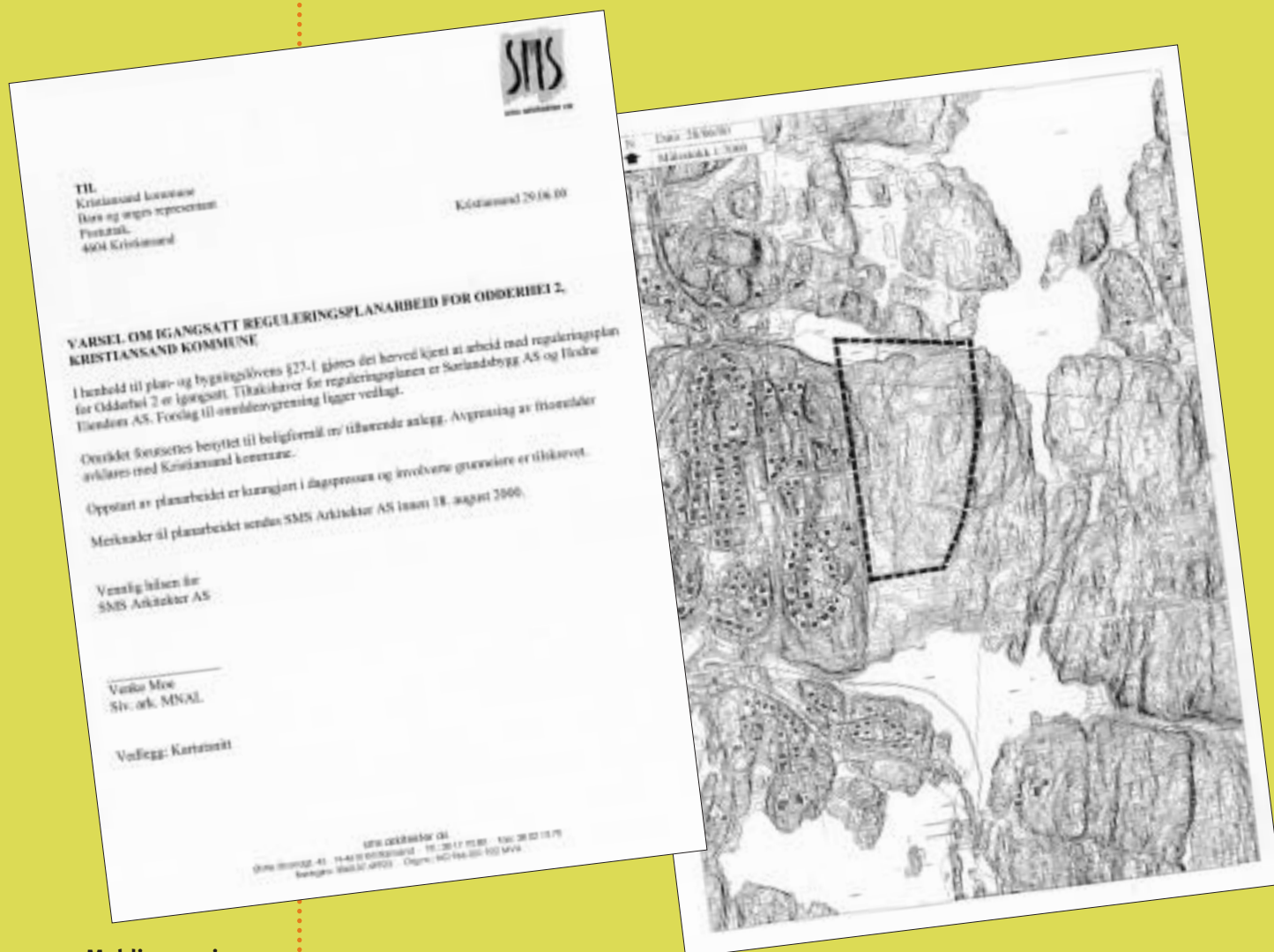
Felles inngangsside som viser veien til offentlig informasjon og offentlige tjenester. Ved å klikke på departementer finner du Miljøverndepartementet. Deretter kan du finne ungdomssidene. Her vil du få informasjon under teksten “dine rettigheter” og “du kan delta”. Sidene gir råd, tips og en lettfattelig innføring i begreper og viser hvilke muligheter og rettigheter barn og unge har når kommunen planlegger hva arealene skal brukes til.

Noter

- ¹ Lovens tekst er ikke utfyllende og må forstås dit hen at “planer” i tillegg innebærer de byggesaker hvor barnas interesser blir berørt. Dette fremgår også av formålet med RPR-BU. Ordet “utarbeider” inkluderer medvirkning.
- ² Artikkel 3: “Ved alle handlinger som vedrører barn og som foretas av offentlige eller private velferdsorganisasjoner, domstoler, administrative myndigheter eller lovgivende organer, skal det først og fremst tas hensyn til hva som gavner barnet best.”
- ³ RPR skal legges til grunn for all planleggingsvirksomhet og er samtidig viktig saksforutsetning i enkeltsaksbehandling etter loven.
- ⁴ Det kan være hensiktsmessig at kommunestyret vedtar en arbeidsbeskrivelse for barnerepresentanten. Vedlegg B gjengir et forslag til arbeidsbeskrivelse.
- ⁵ “Det faste utvalg for plansaker” er i denne veilederen sidestilt med begrepet “planutvalget”
- ⁶ Dette bør praktiseres slik at det tas rimelig hensyn til at høytider og ferier kan gjøre det vanskelig for elevråd/barn/unge å få tilstrekkelig tid til å uttale seg. Barnerepresentanten bør forslå forlenget høringsfrist, dersom kommunen ikke har ivaretatt dette hensynet ved utleggelse av planen.
- ⁷ I “Barnerepresentantens faktaperm” finnes eksempler på innsigelse som er reist i en plansak.
- ⁸ Krav om erstatningsareal gjelder uavhengig av om endringen (omdisponeringen) skjer som:
- vesentlig reguleringsendring
 - mindre vesentlig reguleringsendring
 - dispensasjon i forhold til gjeldende plan eller plankrav

Vedlegg A

EKSEMPEL PÅ EN
PLANSAKMelding om igang-
satt planarbeid

FORSLAG TIL BESTEMMELSER TIL REGULERINGSPLAN FOR ODDERHEI 2, DELER AV GNR 96 BNR 10, 122 OG 280, KRISTIANSAND KOMMUNE

§ 1 Generelt

Reguleringsplanen inneholder:

- Byggeområder: boliger m/ tilhørende veier
- Offentlige trafikkorridorer: kjørevei, gang/ sykkelvei, farta, gjenspenningslinser
- Frieområder: barne- og leksplasser og bollekk
- Fartskorridor: løypestrasse
- Sportskorridor: løypestrasse, ved Arefo, balltusen, skytebaner
- Fellesområder: felles allanertstier, felles grønnskorridor

§ 2 Byggeområder generelt

Boligområdene skal inn i områder med slik bebyggelse barne- og leksplasser, i tillegg til kjøle, område for utleieområder og område for kommunalt boligbyggelag.

Turvegåingsnett, plassering og utforming av andre bygningstypiske skak skal være vist på utvalgte og byggetilstande selv om disse arbeidene ikke skal utføres samtidig med boligene.

Furtering skal laves i henhold til vedlegg til PM § 69

På plankartet er allanertstier definert som stier på tommer, og er gitt bestemte overhøyder.

2.1 Byggeområde A1-A2
Boliger kan oppføres som vist på planen. Områdene skal bygges ut med en størrelse høyere enn 5,0 m i forhold til planert inngangsparti angitt på planen. 3 boligblokker i område A1 og 2 boligblokker i område A2 skal tilrettelegges for livspensjonist.

Det skal utarbeides situasjonsplan for hele område A1-A2 for arbeidene i området kan startes opp.

2.2 Byggeområde B1-B3
Boliger kan oppføres som vist på planen. For område B1 gjelder T-BYA=25%, for område B2 gjelder T-BYA=25%, for område B3 gjelder T-BYA=25%. Maksimal høyde skal ikke overstige 8,0 m i forhold til planert inngangsparti angitt på planen. 2 boligblokker i område B2 skal tilrettelegges for livspensjonist.

2.3 Byggeområde C1-C2
Boliger kan oppføres som vist på planen. For område C1 gjelder T-BYA=40%, for område C2 gjelder T-BYA=45%. Det skal utarbeides felles gangveier på felles av bakkeplan. Maksimal høyde skal ikke overstige 11,5 m i forhold til planert inngangsparti angitt på planen. 13 boligblokker skal tilrettelegges for livspensjonist.

2.4 Byggeområde D1-D3
Boliger kan oppføres som vist på planen. For område D1 gjelder T-BYA=25%, for område D2 gjelder T-BYA=25%, for område D3 gjelder T-BYA=20%. Maksimal høyde skal ikke overstige 5,0 m i forhold til planert inngangsparti angitt på planen. 1 boligblokk i område D1 og 1 boligblokk i område D3 skal tilrettelegges for livspensjonist.

2.5 Byggeområde E1-E3
Boliger kan oppføres som vist på planen. For område E1 gjelder T-BYA= 25%, for område E2 gjelder T-BYA=35%, for område E3 gjelder T-BYA=30%. Maksimal høyde skal ikke overstige 8,0 m i forhold til planert inngangsparti angitt på planen.

2.6 Byggeområde F1-F3
Boliger kan oppføres som vist på planen. For område F1 gjelder T-BYA=20%, for område F2 gjelder T-BYA= 25%, for område F3 gjelder T-BYA=25%. Maksimal høyde skal ikke overstige 8,0 m i forhold til planert inngangsparti angitt på planen.

2.7 Byggeområde G1-G3
Boliger kan oppføres som vist på planen. For område G1 gjelder T-BYA=20%, for område G2 gjelder T-BYA= 25%, for område G3 gjelder T-BYA=20%. Maksimal høyde skal ikke overstige 8,0 m i forhold til planert inngangsparti angitt på planen. 2 boligblokker i område G2 skal tilrettelegges for livspensjonist.

2.8 Byggeområde H1-H4
Boliger kan oppføres som vist på planen. For område H1 gjelder T-BYA=20%, for område H2 gjelder T-BYA=25%, for område H3 gjelder T-BYA=20%, for område H4 gjelder T-BYA=20%. Maksimal høyde skal ikke overstige 9,0 m i forhold til planert inngangsparti angitt på planen.

2.9 Byggeområde I1
Området er avsatt til kommunalt boligbyggelag med tilhørende fellesområde. Det skal utarbeides bebyggelsesplan for området. For område I1 gjelder T-BYA=25%. 10 boligblokker skal tilrettelegges for livspensjonist.

§ 3 Trafikkorridor

Kjøreveier, gang/ sykkelvei, farta og gjenspenningslinser opparbeides som vist på planen. Skjæringer og fylinger for vegar skal kunne legges på skråningene foruten selv om disse områdene ikke er regulert til trafikkorridor.

§ 4 Frieområder

Frieområdene opparbeides som vist på planen. Turveg og vegnett skal ikke skilles ved oppbeholdning av byggeområder og trafikkorridor. Det er tillatt å med stykkling i F1 og F4 som vist på planen ved bygging av vegger. Fyllinger skal utformes. Avsnitt for anleggelse av vann i frieområder. Opparbeides av stier skal stier i tillegg med kommunalt tekniske anlegg for vegger og stier i frieområder. Det skal utarbeides plan for opparbeidelse av frieområdene for arbeidene med disse kan ta til. Sørstredningsplan og kvartalsplan skal opparbeides i hald med kommunens vedtekter (jf PM § 69). I tillegg skal tilrettelegging for livspensjonist utarbeides.

Interne områder F1 er det avsatt areal til kvartalsplan. Området avsatt til bollekk kan være til oppbeholdning område som bygging av boligområdene D1, D2 D3, G1 og I1 med tilhørende vegger og løypestrasse. Bollekk skal opparbeides når de aktuelle boligene står ferdige. Øvrig del av F1 skal bygges ut med det skal opparbeides.

Sandstasjonsplan skal ikke bygges ut i byggelag byggeområde. Avsnitt skal bygges ut med det skal opparbeides som sandstasjonsplan.

§ 5 Fartskorridor

Fartskorridorene utformes areal under eksisterende løypestrasse med skilteovergang. Det kan ikke oppføres bygninger i fartskorridor.

§ 6 Sportskorridor

5.1 Frikkorridor
Areal avsatt til frikkorridor skal brukes til frie aktiviteter eller innretninger som er høyere enn 0,5 meter over vegghøyden.

5.2 Kommunalt teknisk anlegg
Det kan oppføres to pumpestasjoner og to transformatorer for el-forsyning til området, som vist på planen.

§ 7 Fellesområder - allanertstier

Fellessområder opparbeides som vist på planen.

§ 8 Boligbyggelagbestemmelser

8.1 Leksplasser
Sørstredningsplan F11 skal opparbeides samtidig med områdene D1, D2 og D3 og være ferdig utarbeidet når første bebyggelse er innflyttingsklar.

Sandstasjonsplan i F12 skal opparbeides samtidig med områdene A, B og C og være ferdig utarbeidet når første bebyggelse er innflyttingsklar.

Sandstasjonsplan i F13 skal opparbeides samtidig med områdene E og H og være ferdig utarbeidet når første bebyggelse er innflyttingsklar.

Sandstasjonsplan i F14 skal opparbeides samtidig med områdene P og I og være ferdig utarbeidet når første bebyggelse er innflyttingsklar.

Kvartalsplanen med bollekk skal være ferdig opparbeidet når første bebyggelse er innflyttingsklar. Før det kan bollekk kan brukes til oppbeholdning område som bygging av boligområdene D1, D2 D3, G1 og I1 med tilhørende vegger og løypestrasse.

Fartskorridorene i C1, D2 og G2 kan også bygges ut samtidig med bygging av byggelag område som bygging.

8.2 Skjæringsplan
Boliger i felt A1 og A2 kan ikke bygges ut før det foreligger dokumentasjon på relevant skjæringsplan i forbindelse med oppbygging av skytebanen på Ejerstrand, eller det kan dokumenteres skjæringsplan for den enkelte tomt. Dokumentasjon skal være under utarbeidelse, eller det utarbeides skal utarbeides oppbeholdning med snitt 04RA. (jf MUF T-877)

Offentlig ettersyn, Reguleringsbestemmelsene

Offentlig ettersyn, barnerepresentantens høringsuttalelse

KRISTIANSSAND KOMMUNE
BARNE OG UNGE REPRESENTATORT
Barnveiv 427
4014 KRISTIANSSAND

BETA GALTVELAND
har utført hele arbeidet på skoleplan, skolebygging, skoleplanen, skoleplanen 18.
18. 18. 18. 18. 18.
18. 18. 18. 18. 18.
18. 18. 18. 18. 18.
18. 18. 18. 18. 18.

Kristiansand, 23 juni 01

Kristiansand kommune
Plan- og bygningsetaten

AD. ODDERHEI 2 - REGULERINGSPLAN

I dag går det en gammel sti/turvei fra undergangen ved skolen - at mot Fiddjølens og videre opp til planområdet. Dette er en ny bruk turvei som vil være naturlig for barn og unge fra det nye feltet å benytte som en snarvei til og fra skolen. Oppruttningen av snarveien henger naturlig sammen med utbyggingen av Odderhei 2 og må derfor sikres opparbeidet i en akseptabel standard i tilknytning til denne reguleringsplanen. Det må tas hensyn til at turveien skal gå gjennom et friområde og man må samtidig ivareta barnas behov for å bruke den som snarvei til/fra skolen. Slike snarveier er svært viktig for å stimulere barn til å gå til skolen isteden for at foreldre kjører dem.

Skolen mister et område med løvs og steskele når nytt boligfelt realiseres. Det foreslåtte erstatningsområdet som utbygges har pekt ut av ikke egnede steskeleområder i undervisningssammenheng. Området ligger i umiddelbar nærhet til de nye boligene - i arealer som vil bli tatt i bruk av de barna som flytter inn i det nye boligfeltet. Løsningen som er plassert like utenfor planområdet med ved Sukkevonn vil skolen også bli nær til å flytte. Store deler av felt H blir plassert på de arealer som skolen i dag bruker når de oppholder seg i området ved løsen. Det må i samarbeid med skolen skaffes erstatningsareal for tap av disse steskeleområdene som brukes i undervisningssammenheng. Behov for opparbeidelse og tilrettelegging av nye arealer må sikres i rekkefølgebestemmelsene eller egen avtale må inngås.

Området B2 må tas ut av planen. Det er en høy utnyttelse av boligarealene i dette området og det må derfor sikres at barna får god tilgang til de grønne arealene som ligger vest og øst i planområdet. B2 vil forsvare barn et svært velegnet naturområde

Denne ligger like i nærheten av leksplassen på Fr12. For å stimulere barn til alltid lek og aktivitet er det helt nødvendig at de skaffes tilgang på grønne areal like tett til eller i umiddelbar nærhet av sandlekksplassen. B2 vil, slik boligene er foreslått plassert, snøvre inn den brede grønnekorridoren som går nord - syd i planområdet og virke som en barriere på ferdstien i terrenget.

Området mellom Sukkevonn og planbegrensningen er et svært viktig grepdrag som går fra felt H1 og H2 med godt etablert turveiforbindelse som er mye brukt av barn og unge. Felt H1 og H2 ligger så nærme dette grepdraget at husenes plassering kan virke til å virke inn på og addekke oppveksten av å gå på tur i skogen langs snøveibegyggelse. Jeg stiller et stort spørsmålstegn ved plasseringen av hele felt H. Her må man vite beviser et viktig grepdrag og turveivåre fra felt H1 til H2. Dette er forhold som blir viktig å drøfte i den videre planprosessen - og bør nyklargjøres når planene skal behandles politisk.

Denne deler av felt H blir liggende som i planforslaget ber jeg om at de to husene i felt H1 blir tatt ut av planen og at det blir innpasset en sandlekksplass i dette området. Felt H ligger så langt unna de øvrige feltene at det må iverkes opparbeidet av egen sandlekksplass i tilknytning til dette feltet. Opparbeidelsen må sikres gjennom rekkefølgebestemmelser.

Solforholdene på kvartallekksplassen ser ut til å være akseptable i forhold til innlevrt soltilgang. Høyere trær opp mot eksisterende boligfelt kan imidlertid skygge en del, men dette regner jeg med er forhold som parkvesenet kan håndtere i forbindelse med overtakelse av friområdene.

Støyforholdene som er vedlagt viser at enkelte av boligene blir berørt av økt støy i forbindelse med utbygging av Odderhei 2. For barn og unge som bor og oppholder seg rundt disse boligene er det viktig at støyforholdene blir håndtert i forbindelse med denne planeringen. Tiltak må sikres som rekkefølgebestemmelser i bestemmelsene.

Generelt vil jeg si at det er planlagt svært konsentrerte og sammenhengende gode byggeområder i hele det midterste partiet av dette planområdet. Det er viktig nok grønne drag på begge sider. Utnyttelsen har gått på beløstningen av gode mateplasser, snarveier og mulighet til å komme til de grønne dragene. Sandlekksplass, kvartallekksplass og arealer for baller er viktig og nødvendige plasser hvor arealene beboere kan møtes til dagned, sosialt samvær og se-handling mellom barn og voksne kan finne sted. Balansert bygges, nettverket utvides og arealene for eget barnlita blir sterkere når det legges godt til rette for gode mateplasser. Snarveier og kort tilgang til grønne areal legger forholdene godt til rette for barn somvar, lek og utdanning. Jeg ber om at man i den videre planprosessen tar dette i tankene når snøveier og andre innspill vurderes.

Etter å ha studert plankartet og befant området har jeg følgende tilleggsmerknader til selve planforslaget:

- Det må stilles krav om at alle smale stier som blir liggende inneløst mellom boligene må opparbeides med et grusdekk, slik at de blir funksjonelle for barn og unge. Det hindrer også at slike smale grønne korridorer blir tatt igjen av tilstøtende boligteiler.
- Aksekkelen som er tegnet inn på plankartet må sikres opparbeidelse. Slik som forslaget er formulert så - vil ikke aksekkelen bli realisert.
- I enden av veien ved hus nr. 27 - som er fortsettelse av veien - må det legges inn et areal for are, slik at ikke snøveier lages ut på lekasveier.
- I felt E3 mellom hus nr. 31 og 33 må det legges en grøn snarvei til friområdet mot øst, slik at barna får lett tilgang til dette friområdet.
- Fr12 merket «Leik» må bytte plass med hus nr. B2 for å komme i direkte kontakt med friområdet. Barna vil da ha muligheten til å bruke både leksplassen og leikens friområdet. Det stimulerer leken og skaper samtidig en snarvei og lettere tilgang til grønne areal for barna i de omkringliggende boligene.
- I planforslaget ligger det krav om egen bebyggelsesplan for felt II og det skal innpasses leksplass i dette feltet. Jeg ber om at det heller blir vurdert å fjernes hus nr. 96, innpasse et samvitt mate- og leksplass i dette området og så utfølle kravet om et leksplass i felt II. En slik endring av arealbruken vil legge forholdene bedre til rette for å skape et miljø hvor beboere fra blokken og omkringliggende boliger kan møtes til lek og sosialt samvær.
- Det må ryddes opp i og bli oversensstemmes mellom begrepene «kvartallekksplass», «balllekk» og «balllekk/lek» - som brukes på plankartet og i § 4 i reguleringsbestemmelsene. I tillegg må det tydeliggjøres når disse arealene skal opparbeides eller somjernes med rekkefølgebestemmelser i B2.
- Jeg stiller også spørsmålstegn ved om Odderheistrykter har så høyt antall boenheter at det bør eller er krav om å anlegge fartstia langs veien. Dette er forhold som må vurderes og reguleres for når planeringen fremmes for politisk behandling.

Med hilsen
Beta Galtveland
Barn og unges representant

Kop: Parkvesenet, Kristiansand Kommune
Ingeniørvesenet, Kristiansand Kommune
Miljørettet helsevern, Kristiansand Kommune
Idrettsetaten, Kristiansand Kommune
Dvergans skole, Kristiansand Kommune
Fylkesmannen i Vest-Agder, uljevernvesen
Vest-Agder fylkeskommune, NSK-avdelingen

Vedlegg B

Forslag til ARBEIDS BESKRIVELSE for barnerepresentanten

OPPNEVNING OG FUNKSJON

1. Kommunestyret skal utpeke barnerepresentanten, med stedfortreder.¹
2. Barnerepresentanten er politisk uavhengig og fristilt i utøvelsen av funksjonen. Lojaliteten skal først og fremst ligge hos barn og unge fra 0 til 18 år. Administrasjonssjefen har ikke instruksjonsmyndighet overfor barnerepresentanten, når det gjelder dennes lovbestemte faglige gjøremål.

ANSVAR

3. Kommunens barnerepresentant har møteplikt i det faste utvalg for plansaker, har tale- og forslagsrett og kan be om protokolltilførsel. Barnerepresentanten må ha kunnskap om og erfaring med barn og unge - og forstå betydningen av og behovet for å legge til rette for et godt oppvekstmiljø. Den barnefaglige kompetanse skal være et supplement og en faglig styrking av kommunens faste utvalg for plansaker for å sikre at barn og unges behov og interesser blir bedre synliggjort.
4. Barnerepresentanten skal være barn og unges talerør i den kommunale planhverdag – og se til at deres behov blir ivaretatt i kommunens arealplanlegging. Representanten skal ikke være et lokalt barneombud, men konsentrere seg om å ivareta barnas interesser i plan- og byggesaksbehandling etter plan- og bygningsloven.

ARBEIDSOMRÅDE

5. Barnerepresentanten skal på et tidligst mulig tidspunkt bli underrettet om alle arealplaner som kan ha betydning for barn og unges oppvekstvilkår. Barnerepresentanten skal gi innspill til planprosessen, slik at hensynet til barna bli ivaretatt tidligst mulig. Representanten er høringsinstans i alle kommunale plansaker.
6. I tråd med rikspolitiske retningslinjer skal kommunen legge til rette for at barn og unge kan delta i plansaker som vedrører dem. Det er nødvendig å fremstille planer slik at de blir forståelige for barn og unge. Elevrådet skal involveres i en tidlig fase av planarbeidet og er høringsinstans i plansaker som angår deres nærmiljø. Barnerepresentanten skal bistå elevråd og kontaktlærer i dette arbeidet, være bindeledd mellom elevråd og planlegger i kommunen – og legge til rette slik at politikere får møte barn og unge når plansaker av stor betydning for barnas oppvekstmiljø skal behandles politisk.
7. Barnerepresentanten må tilegne seg planfaglig innsikt og kjenne til de mest sentrale bestemmelser i plan- og bygningsloven. Representanten må ha gode kunnskaper om rikspolitiske retningslinjer (RPR) for å styrke barn og unges interesser i planleggingen – og gjøre seg kjent med kommunens egne retningslinjer, bestemmelser og/eller vedtekter.

INFORMASJON

8. Barnerepresentanten skal informere om sin funksjon overfor barn og unge, foreldre, politikere, kommunalt ansatte, media og andre som har ansvar og interesse for barn og unges situasjon og oppvekstmiljø.

ÅRSMELDING

9. Hvert år skal barnerepresentanten utarbeide årsmelding om arbeidet sitt.

¹ Ved hver ny kommunestyreperiode skal barnerepresentanten utnevnes eller gjenvelges.

MØTEPLASSER FOR SAMVÆR OG LEK, IDRETT OG FRILUFTSLIV

- Sandlekeplass – for de minste
- Kvartalslekeplass – for de litt større
- Større lekefelt
- Balløkke
- Akebakke
- Park
- Gate/gårdsrom/tun/trapp
- Gatetun
- Grønne areal – små og større sammenhengende områder
- Strandsone og badeplass
- Idrettsarena, fritidspark/nærmiljøanlegg ved skole, barnehage og liknende

VIKTIGE DELER AV TRANSPORTNETTET FOR BARN OG UNGE

- Gang- og sykkelvei/fortau
- Kryssing av vei – i plan/plandelt
- Kollektivtransport
- Sti/snarvei/turvei/lysløype
- Korridor ut til grønne areal

STØY, FORURENSING OG FARE

- Støy: industri, bil, buss, tog, fly, arena for motorsport, skytebane
- Luft: gass, støv, partikkel
- Vann: utslipp, basseng, brønn, dam, elv, bekk
- Stråling: høyspentlinje, transformator, radon
- Stup, skrent, fjellskjæring, steinrøys, rasfare, fyllinger og deponier
- Trafikkfare
- Brann og eksplosjonsfare forårsaket av ulike virksomheter

HUSK OGSÅ PÅ

- Krav om vurdering av konsekvensene for barn og unge i plan- og byggesaksbehandlingen etter plan og bygningsloven – jfr. RPR-BU, pkt 4a
- Krav om oppfylning av areal og funksjonskrav til leke- og oppholdsareal – jfr. RPR-BU, pkt 4c og i henhold til kommunens egne vedtekter til pbl's §69.3, samt bestemmelser til kommuneplanens arealdel.
- Krav om medvirkning – jfr. pbl § 16 og RPR-BU, pkt 4d
- Oppmerksomhet mot areal og anlegg som skal brukes av barn og unge – jfr. RPR-BU, pkt 5a og 5b
- Krav om avsatt tilstrekkelig stort nok og egnet areal til barnehage – jfr. RPR-BU, pkt 5c
- Omdisponering av areal og krav om fullverdig erstatning – jfr. RPR, pkt 5d
- Bruk av rekkefølgebestemmelser for å sikre gjennomføringen av tiltak som angår barn/unge.
- Tilgjengelighet for alle brukergrupper, uansett funksjonsdyktighet. Dette er en selvfølge og en overordnet målsetting som må følges opp og ivaretas i alle planer.

Vedlegg C

BARN OG UNGES INTERESSER I ET PLANOMRÅDE

– en samlet kortfattet oversikt over forhold som angår barn og unge

Vedlegg D**RIKSPOLITISKE
RETNINGSLINJER
(RPR)
for å styrke barn og
unges interesser i
planleggingen****1. Nasjonale mål for barn og unges oppvekstmiljø**

Viktige nasjonale mål er å:

- a. Sikre et oppvekstmiljø som gir barn og unge trygghet mot fysiske og psykiske skadevirkninger, og som har de fysiske, sosiale og kulturelle kvaliteter som til enhver tid er i samsvar med eksisterende kunnskap om barn og unges behov.
- b. Ivareta det offentlige ansvar for å sikre barn og unge de tilbud og muligheter som samlet kan gi den enkelte utfordringer og en meningsfylt oppvekst uansett bosted, sosial og kulturell bakgrunn.

2. Formålet med rikspolitiske retningslinjer (RPR) for å styrke barn og unges interesser i planleggingen

Formålet med disse rikspolitiske retningslinjene er å:

- a. Synliggjøre og styrke barn og unges interesser i all planlegging og byggesaksbehandling etter plan- og bygningsloven.
- b. Gi kommunene bedre grunnlag for å integrere og ivareta barn og unges interesser i sin løpende planlegging og byggesaksbehandling.
- c. Gi et grunnlag for å vurdere saker der barn og unges interesser kommer i konflikt med andre hensyn/interesser.

3. Ansvarsforhold

Ansvar for å ivareta intensjonene og kravene i disse retningslinjene tillegges følgende instanser:

- a. Miljøverndepartementet har overordnet ansvar for generell oppfølging, utvikling og veiledning i forhold til disse retningslinjene. Ansvar skal utøves i nært samarbeid med andre berørte departementer.
- b. Fylkeskommunene skal, i samråd med fylkesmannen, så langt det er mulig veilede og gi kommunene nødvendig støtte til å sikre barn og unges interesser i kommunenes planarbeid i henhold til pkt 4 og 5 i disse retningslinjene. Fylkeskommunen og fylkesmannen skal, der det er nødvendig for å ivareta formålet med pkt 5, gi uttalelse og eventuelt framsette innsigelser til kommuneplan og reguleringsplan / bebyggelsesplan. Fylkesmannen skal ved utøvelse av sin virksomhet etter plan- og bygningsloven påse at kravene til behandling i pkt.4 er ivaretatt.
- c. Kommunene skal sikre at pkt.4 og 5 i retningslinjene blir ivaretatt og klargjøre hvor i kommunen ansvaret med å følge opp retningslinjene skal ligge.

4. Krav til den kommunale planleggingsprosessen

Kommunen skal:

- a. Vurdere konsekvenser for barn og unge i plan- og byggesaksbehandlingen etter plan- og bygningsloven.
- b. Foreta en samlet vurdering av barn og unges oppvekstmiljø for å innarbeide mål og tiltak i kommuneplanarbeidet.
- c. Utarbeide retningslinjer, bestemmelser eller vedtekter om omfang og kvalitet av arealer og anlegg av betydning for barn og unge, som skal sikres i planer der barn og unge er berørt.
- d. Organisere planprosessen slik at synspunkter som gjelder barn som berørt part kommer fram og at ulike grupper barn og unge selv gis anledning til å delta.

5. Krav til fysisk utforming

Følgende skal vies spesiell oppmerksomhet:

- a. Arealer og anlegg som skal brukes av barn og unge skal være sikret mot forurensning, støy, trafikkfare og annen helsefare.
- b. I nærmiljøet skal det finnes arealer hvor barn kan utfolde seg og skape sitt eget lekemiljø. Dette forutsetter blant annet at arealene:
 - er store nok og egner seg for lek og opphold
 - gir muligheter for ulike typer lek på ulike årstider
 - kan brukes av ulike aldersgrupper, og gir muligheter for samhandling mellom barn, unge og voksne.
- c. Kommunene skal avsette tilstrekkelige, store nok og egnede areal til barnehager.
- d. Ved omdisponering av arealer som i planer er avsatt til fellesareal eller friområde som er i bruk eller er egnet for lek, skal det skaffes fullverdig erstatning. Erstatning skal også skaffes ved utbygging eller omdisponering av uregulert areal som barn bruker som lekeareal, eller dersom omdisponering av areal egnet for lek fører til at de hensyn som er nevnt i punkt b ovenfor, for å møte dagens eller framtidenes behov ikke blir oppfylt.

6. Endringer i retningslinjene

Mindre vesentlige endringer i retningslinjene kan foretas av departementet

Rikspolitiske retningslinjer ligger i sin helhet ute på nettet under adressen: www.dep.no/odin/. Søk på stikkordet “T-4/98” og du finner rundskrivet “Barn og planlegging” - som gir opplysninger om barnerepresentantordningen, gjengir retningslinjene og gir utfyllende kommentarer og begrunnelse for de enkelte punktene.

Vedlegg E**ORDFORKLARING****Innsigelse**

Berørte statlige fagorgan, fylkeskommune og nabokommune kan reise innsigelse til kommune(del)plan, reguleringsplan og bebyggelsesplan når den er i strid med nasjonale og/eller viktige regionale interesser, for eksempel rikspolitiske retningslinjer. Innsigelsen kan gjelde realiteten i planen eller formelle forhold, for eksempel utforming av en planbestemmelse eller selve saksbehandlingen, når et spørsmål ikke er ferdig utredet. Dersom det er reist innsigelse til en plan innebærer det at kommunen ikke har myndighet til å egengodkjenne. Dersom planen ikke endres i tråd med innsigelsen, blir det normalt gjennomført mekling mellom kommunen og den instans som har reist innsigelsen. Fylkesmannen leder meklingen. Dersom meklingen ikke fører fram, må planen sendes til Miljøverndepartementet for sluttbehandling, jf. pbl. § 27-2.

Offentlig ettersyn

Når det er utarbeidet forslag til reguleringsplan, skal den legges fram for det faste utvalg for plansaker. Utvalget avgjør om planen skal legges ut til offentlig ettersyn. Kunngjøringen om offentlig ettersyn skal som regel skje i minst 2 aviser som er alminnelig lest på stedet. Kunngjøringen skal angi området planforslaget omfatter og det skal normalt settes en frist på minst 30 dager for å komme med eventuelle merknader. Grunneier og rettighetshavere som blir berørt av planen, skal i den grad det er mulig, underrettes ved eget brev. Statlige fagmyndigheter og fylkeskommunen skal også ha planforslaget tilsendt. Reglene om offentlig ettersyn framgår av pbl § 27-1. Reglene gjelder også bebyggelsesplaner.

Delegasjon

Overføring av myndighet innen et avgrenset område til underordnet eller sideordnet organ for et lengre eller kortere tidsrom.

Kommunen utfører for eksempel mange oppgaver etter myndighet delegert fra departementene.

Planavdelingen i en kommune kan på delegert myndighet legge ut enkle og ukompliserte plansaker til offentlig ettersyn – uten at forslaget først har vært behandlet av det faste utvalg for plansaker.

Adresser

Vest-Agder fylkeskommune, NSK-avdelingen

Postboks 777
4666 KRISTIANSAND
Henvendelse: Seksjon for stedsutvikling
tlf: 38 07 45 00
faks: 38 07 45 04
e-postadresse: postmottak@vaf.no

Fylkesmannen i Vest-Agder

Serviceboks 513
4605 KRISTIANSAND
Henvendelse: Miljøvernavdelingen eller Sosial- og familieavdelingen
tlf: 38 17 60 00
faks: 38 17 65 13
e-postadresse: postmottak@fm-va.stat.no

Kristiansand kommune

Barn og unges representant
Serviceboks 417
4604 KRISTIANSAND
Henvendelse: Rita Galteland
Tlf: 38 10 28 13
Faks: 38 07 52 35
e-post: rita.galteland@kristiansand.kommune.no

Kilder

”Barnerepresentantens faktaperm”, utgitt av diverse departementer i 1998

Rundskriv T-4/98, Barn og planlegging, utgitt av Miljøverndepartementet

Veileder – reguleringsplan/bebyggelsesplan, utgitt av Miljøverndepartementet

”Plan- og bygningsrett”, av Pedersen, Sandvik m.fl.

Kommentarutgaven til plan- og bygningsloven, av Tyrén, Schulze m.fl.

Rita Galteland

- Barnerepresentant i Kristiansand kommune siden 1998.
- Utdannet lærer med kroppsøving/idrett grunnfag og biologi som fordypningsfag.
- Allsidig praksis fra de fleste trinn i grunnskolen, samt leirskole og videregående skole.
- Lang erfaring med opplæring og kursvirksomhet i barne- og ungdomsorganisasjon.

”Å være barnerepresentant er både en interessant, utfordrende, men ikke minst en krevende jobb som ligger i spenningsfeltet mellom tunge næringsinteresser med sterke ressurser og hensynet til barn og unge. I plansammenheng må barna oppfattes som en svak gruppe.

Jeg arbeider med plansaker helt fra kunngjøringen til annen gangs behandling i kommunens faste utvalg for plansaker. Det er min oppgave å være ”vaktbikkje” overfor planleggerne – å se til at barn og unges behov og interesser blir ivaretatt underveis i planprosessen.

Min barnefaglige kompetanse skal være et supplement og en faglig styrking av det faste utvalget for plansaker og bidra til at forhold som angår barn og unge blir bedre synliggjort når beslutninger fattes.

Kommuner som har ambisjoner om å ta barna og deres interesser på alvor, oppfordres til å satse på barnerepresentanten. Politikerne i Kristiansand kommune har gjort dette ved å engasjere meg i full stilling”.